

Redacția și Administrația:
Budapesta, VIII, Conti-utca 4.

Aci sunt a să trimită tot felul de scrisori, cereri și bani. Tot aci să primesc anunțuri cu prețurile cele mai moderate.

Un număr 8 fileri.

A DE VERUL

ORGANUL PARTIDULUI SOCIALDEMOCRAT DIN UNGARIA

ABONAMENTUL:
Pentru Austro-Ungaria:
Pe 1 an — — 4 coroane
Pe 1/2 an — — 2 coroane
Pe un 1/4 an — 1 coroane
Pentru strălăitate:
Pe 1 an — — 6 coroane
Pentru America:
Pe 1 an — — 2 dolari

Foale pentru poporul muncitor român.

Redactată de un comitet.

Apare în fiecare Vineri.

Când e primejdie de război...

E o stare de enervare, de neliniște și teamă ce cuprinde toate sufletele. Mai ales în țările direct interesate în război — e nebunie curată, anarhie și teroare militară. Cu bani grei, guvernele statelor balcanice au atârnat mișcarea naționalistă și războinică în masele poporului, au dispus apoi mobilizarea generală a forțelor armate și mai lipsește acum semnalul ca măcelul să se producă. Cine a mai fost în Bulgaria sau Serbia în vremuri de pace, și s'ar duce acum acolo — ar vedea cum se poate schimba o țară când e primejdie de război. Trenurile de persoane nu circulă, fiindcă sunt folosite pentru transportul armatei la graniță, trăsurile nu circulă, fiindcă și birjarii și caii sunt „sub drapel”. Fabricile sunt închise, fiindcă lucrătorii au fost înrolați în armată. Băncile sunt închise, fiindcă nu mai imprumută bani particularilor, ci numai statului pentru scopuri militare. Orașele bulgărești, sârbești, muntenegrene au rămas deodată fără populația bărbătească, tineri și bătrâni sunt pe drum spre câmpul de război. O scumpete teribilă s'a produs în aceste țări. Un ou costă o coroană. Tot așa s'a urecat nebușește prețul cărnii, a cartofilor. Apoi e lipsă de pâine, căci brutarii sunt iarăși „sub drapel”.

Și toată anarhia asta, toată sărăcia ce se provoacă e îndreptățită de stăpânirea acestor țări cu vechile fraze: Patria trebuie salvată. „Frații noștri prigoniți trebuie scăpați de robia turcească”.

Și este ciudată socoteală aceasta a guvernelor statelor balcanice. Vor să vie în ajutorul fraților creștini ce locuiesc în Turcia, cu prețul vieții, a sărăciei, a jertfelor unei populație întregi din propria țară.

Din averea publică, din banii adunați din dările grele de pe spatele muncitorimei și țărănimei, guvernul muntenegren cheltuiește acum **92.000 coroane pe zi** pentru întreținerea armatei mobilizate, Grecia cheltuiește **192.500 coroane pe zi**, Serbia cheltuiește pe zi **549.480 cor.** și Bulgaria **718.020 coroane**.

Și risipa aceasta de bănet, credeți că va fi lesne îndurată de aceste țărișoare sărace?... Ruina îi amenință de pe acum, înainte chiar de a fi declarat războiul.

Războiul e o prostie pentru statele balcanice, deoarece diplomația europeană (conducătorii marilor state) nu voiește încă nimicirea Turciei. Așa că în cazul când aceste state ar ieși chiar învingătoare — n'ar dobândi lucru mare, n'ar dobândi nici pământuri noi nici alte favoruri, — căci statele mari europene spun de pe acum că nu vor îngădui nici o schimbare de lucruri în Orient, cu prețul unor vărsări de sânge. Ceiace pretind statele balcanice acum: mai multe drepturi și libertăți pentru popoarele creștine din imperiul turcesc — se poate obține și fără măceluri — aceasta o declară și guvernul otoman, o garantează și marile puteri europene.

Cine dar profită de pe urma primejdiei războiului?

Profită foile domnilor și de senzație (cu larmă mare) care în grija ei de a nu plic-

tisi pe cititori și de a încorda și atâta mereu atenția lor cu noutăți senzaționale, publică tot felul de năzdrăvănii și lucruri înspăimântătoare — pe lângă cele câteva știri din care reiesă adevărata stare de lucruri.

Și mai profită cineva de pe urma primejdiei războiului în Balcani — e guvernul țării noastre, care scapă pentru un moment de răzbunarea poporului. Căci fiind Balcanii în flacări, și armata monarhiei austro-ungare va fi mobilizată, și muncitorimea țării noastre va fi „sub drapel” — și se va micsora astfel numărul luptătorilor chemați să prăbușească cu o oră mai înainte regimul tiranic al lui Lukács, Tisza și compania. Căci în curcăturile și anarhia din afară împiedică totdeauna popoarele să se ocupe cu încercăturile și anarhia din lăuntru țării.

Dar să nădăjduim că nu va fi război în Balcani — și ne vom putea continua aci în voie războiul contra lifestelor noastre guvernamentale care tratează țara noastră ca o țară cucerită.

Dăm mai jos o descriere adevărată a situației în Balcani și despre acțiunea marilor puteri de a împiedica războiul.

Mobilizarea statelor balcanice.

Ultimele 6 zile au adus vesti că toate statele balcanice au dat ordine de mobilizare. Și față de această mobilizare, Turcia de asemeni a dat ordine pentru mobilizarea trupelor sale nu numai din partea europeană, dar chiar și trei corpuri din Asia mică.

Așa dar afară de cele șapte corpuri de armată, cari poate sunt concentrate în Turcia, iar restul se poate concentra în trei zile, — se mai concentrează acum alte trei corpuri din Asia mică.

Deși curentul războinic în statele balcanice este prea pronunțat, cu toate acestea sunt mari speranțe că nu se va ajunge la război, din cauză că situația forțelor respective nu este în nici o proporție, — Turcia are o putere armată mult mai mare decât cea a statelor balcanice.

Atât la Viena, cât și la Paris se crede, că aceste mobilizări mari sunt numai o presiune asupra puterilor mari ca să intervină energie la Constantinopol pentru acordarea în termen de 15 zile, a tuturor revendicărilor statelor balcanice. Aceste revendicări nu sunt teritoriale, ci pentru autonomia Macedoniei, etc.

Această reformă nu se poate face însă în 15 zile; ea presupune cel puțin o muncă progresivă de 2—3 ani. Așa văd aceasta și puterile mari.

Deocamdată la unele burse mari europene s'au produs scăderi mai simțitoare. La Viena. înainte de amiază, multe titluri au scăzut; dar în urma unor noi declarații ale conțelului Berchtold, care a declarat că toate puterile mari vor face demersuri colective ca să împiedice războiul, spiritele s'au mai liniștit.

La bursa din Budapesta, unde nu e proa solidă situația, scăderile au fost mai mari. La bursa din Paris, singura bursă din Europa unde se contează rentele de stat ale Bulgariei, nu numai că s'au înregistrat scăderi de 20—23 la sută în cursul rentelor bulgare, dar toți deținătorii căutau să scape de ele.

Pe de altă parte, guvernul francez a dat ordin pentru ruperea tratatelor de credit ale Bulgariei în piața franceză.

Partea financiară și partea economică au acum un rol aproape determinant în ce privește situația din Balcani. Și de aici credința în marile cercuri financiare, că diplomația marilor puteri va reuși de a împiedica izbucnirea războiului.

Dacă însă, războiul tot nu va putea să fie evitat, atunci statele balcanice se expun la mari pericole.

N'a sosit încă momentul pentru provocarea unei conflagrații europene din cauza Balcanilor.

Puterile și stările din balcani.

Deși telegramele ne zăgrăvesc starea în țările balcanice tot mai cu negru, e bine să ținem seamă și de acea lucrare a Puterilor care ținește la potolirea agitației și la reforme.

În această privință găsim în „Neue Freue Presse” niște știri, în stare a ne face să credem, că, în ciuda zvonurilor neliniștitoare, războiul nu va izbucni.

De bună seamă experiența cu războiul italo-turc, pe care Puterile nu l'au putut împiedica, ne silește să nu dăm crezare întreagă nici știrilor optimiste ale diplomației. Iată ce spune „N. F. P.”:

Puterile negociază spre a interveni toate, în comun la Constantinopol și în capitalele țărilor balcanice. Vor cere grăbirea reformelor în Macedonia și Albania. Ideea a plecat dela Rusia. Angia și Franța s'au unit; se așteaptă consimțirea celorlalte state. E un pas mai departe pe calea deschisă de groful Berchtold, în numele Austro-Ungariei. Poate că războiul ar fi și început, dacă naționalitățile din Turcia n'ar fi văzut în hotărârea Europei de-a lua ea în mână chestia reformelor.

Europa a înțeles că starea de lucruri în Turcia poate căsuna războiul obștesc în Balcani și aiurea.

În cele din urmă moment, poate chiar prea târziu, Europa a stăruit ca Turcia să asigure naționalităților libertatea dezvoltării. Dar totodată au sprijinit la Sofia silințele regelui și ale guvernului de a păstra pacea. Bulgaria trebuie să ție seamă și de împrejurarea că nu are nici un interes a face cu puțință Serbiei de-a pune stăpânire pe o bucată din Turcia.

Gândul de a cuceri Macedonia și a-și lua pe seamă sarcina grea de a cârmui și administra acest amestec de naționalități, trezind totodată poftele vecinilor, l-au părăsit aproape cu totul conducătorii politici ai Bulgariei. Ei doresc numai condiții civilizate de traiu pentru conaționalii lor din Turcia. Nu vor ca plângerile lor și nemulțumirile lor să fie pricină de război la primăvară.

Inițiativa A.-Ungariei a plecat dela convingerea că Poarta va primi cu bucurie planul, a cărui îndeplinire ar asigura păstrarea păcii. Puterile s'au arătat a sta de vorbă asupra acestei chestii.

Având în vedere înăsprirea situației, Rusia a înțeles că nu o deajuns intervenția izolată a Puterilor ci că trebuie o intervenție prietenoasă colectivă a tuturor. Poarta ar da Macedonenilor și Albancizilor garanții serioase de hotărârea ei de a da administrație mai bună.

Adunări socialiste contra războiului.

Față de pregătirile continue pentru o nouă măcelărire în Balcani și față de mobilizarea secretă a armatei ungare la răsăritul țării, proletariatul Ungariei a găsit de cuviință să-și ridice protestul sau contra planului smintit de a încerca și poporul Ungariei într'un război zadarnic.

La Budapesta au avut loc trei mari adunări populare convocate în acest scop de partidul socialdemocrat, iar în provincie au avut loc adunări de asemenea natură în Arad, Debretin, Győr, Hódmezővásárhely, Kaposvár, Kassa, Kecskemét, Cluj, Murăș-Oșorhei, Oradea-mare, Miskolcz, Tâpa, Pécs, Pojun, Szabadka, Szombathely, Sopron, Timișoara, Pesta nouă, Zombor. Miile de muncitori ce au luat parte la adunări au dat glas indignării lor contra războiului ce se anunță. La Budapesta, în cele trei adunări au luat cuvântul tov. Buchinger, dr. Kunfi și Weltner. Ei au arătat că partidul socialdemocrat nu poate rămânea mut față de izbucnirea războiului.

Războiul este apelul la forța brutală, și întărește pretutindeni puterile conservatoare, reacționare ale domnilor, în prima linie militarismul. Războiul îndreptățește votarea de milioane pentru oștire. Socialismul însă voiește să creeze unitatea întregii omeniri pe calea solidarității internațional a tuturor popoarelor. Urmările economice ale războiului sunt: Scumpirea mijloacelor de trai, lipsa de lucru, mizeria femeilor și copiilor, crize, încetarea exportului. Toate aceste sunt motive îndestulătoare ce fac ca muncitorimea Ungariei să protesteze contra războiului. Și diplomația austro-ungară și cea italiană poartă vina că avem azi primejdie de război. Căci prin anexarea Bosniei Herțegovinei în 1908 și prin războiul în Tripolis nu s'a dat vreme Turciei constituționale să aducă reforme care să liniștească naționalitățile din imperiul otoman. Războiul întărește dinastiile. Numai puterea democrației și organizarea revoluționară a socialismului poate pune temelia republicii statelor balcanice.

Intr'o rezoluția votată, adunările acestea protestează contra războiului și invită toate păturile populare să lupte pentru menținerea păcii.

ALEXANDRU PETŐFI.*)

O TEAMĂ...

O teamă simt că 'n suflet mi s'asterne:
Să mor în pat cu capul între perne,
Să mă usuc ca floarea din grădină,
De un vierme tainic roasă 'n rădăcină.
Să scad încet ca lumânarea mută
In chilioara 'ngustă și tăcută...
— Mărite Dumnezeu din cer,
Eu ție altă moarte-ți cer!
Eu brad să fiu și fulger să mă 'ncingă,
Turbatul vifor mijlocul să-mi fringă;
Să mă prăval, o uriașă stâncă,
Să înfior prăpastia adâncă...
— Când neamurile lumii toate,
Cu brațele descătuseate,
Sub steagul roș porni-se vor ca vântul,
Pe flamura pecetluind cuvântul:

Libertate

Și vor străbate
Din răsărit spre apus răzbunătorii —
Și 'n calea lor vor sta asupritorii;
Acolo să cad eu,
Pe câmp de bătaie,
Să-mi curgă din vine,
Tot sângele tinăr ce-mi arde 'n văpaie!
Strigarea din urmă a buzelor mele.
Să moară 'n vuetul păgân de oțele,
In chiot de luptă, în huiet de arme!
Iar trupul să-mi sfarme
Copitele aspre de roibi furtunatici,
Ce-or trece pe câmpuri în goană sălbatică
Vestind biruința cea sfântă și mare!

*) Cel mai revoluționar poet al Ungariei, cântărețul puternic al libertății, care a murit în revoluție, la 1848, așa cum a dorit el.

Viața politică și socială.

IN ȚARĂ.

Norocul lui Lukács și Tisza. — Planurile guvernului. — Iarăși mijlocitori între guvern și opoziție? — Adunările partidelor opoziționiste.

Toată lumea privește cu spaimă la nouile vărsări de sânge, la războiul ce se anunță în Balcani. Se află însă și oameni, cărora le convine zbugiumarea din orientul apropiat. E banda în frunte cu Lukács și Tisza, sunt cărmuitorii acestei țări. Ei au înjosit parlamentul, au nimicuit constituția, și indignarea populației întregi amenința să-i măture dela putere. Dar iată că războiul din Balcani, a îndreptat luarea aminte a opiniei publice numai asupra întâmplărilor din Bulgaria, Serbia, Turcia, și pe plauul a doilea au rămas stările de lucruri din launtrul țării noastre. și așa ceva convine de minune lui Lukács, Tisza și campaniei. Mai pot răsufila puțin, își mai pot face trebușoarele, fără să simtă că ochii lumii sunt pironiți asupra lor.

Și ca să arăte că tot sunt „băieți buni“ și că se țin de făgăduială, anunță prin foile lor că proiectul de lege al reformei electorale e isprăvit și că va fi supus parlamentului spre dezbateră la sfârșitul lunii Octomvrie. Că nu va fi o reformă cu vot universal cinstit, se înțelege dela sine, căci altfel, o înțelegere cu opoziția și guvern s'ar fi făcut încă acum patru luni. Lukács și Tisza însă țin morțiș la proiectul lor de reformă electorală, și vor să-l treacă prin parlament chiar cu prețul unei noi încercări cu opoziția.

O reformă de așa mare însemnătate pentru viitorul țării, guvernul de astăzi voiește s'o făurească numai după porunca lui Tisza, fără să ție seamă de glasul poporului și de cuvântul reprezentanților națiunii, cari numai în partidele opoziționiste sunt de cautat. Tisza și Lukács proiectează ca cu ajutorul poliției lui Pavlik și Boda să treacă prin parlament, noua lor reformă electorală și pe temeiul ei să se facă noi alegeri dietale încă la sfârșitul acestui an.

Lucrul acesta nu înspăimântă câtuși de puțin partidele opoziționale, cari n'au renunțat la hotărârea lor de a duce lupta până la capăt și pe orice teren contra guvernului condus de Lukács și Tisza.

Ne putem dar aștepta că peste zece zile când se va redeschide parlamentul să fim martori la noui scene aprige.

*

Unele gazete au răspândit vestea că 'n persoana fostului președinte al Dietei, Berzeviczy, s'a găsit mijlocitorul de pace între guvern și opoziție, și că acesta s'ar fi întâlnit cu Francisc Kossuth, pentru a discuta cu dânsul despre chipul cum s'ar putea ajunge la o înțelegere între părțile învrăjbite. Știrea aceasta însă a fost curând desmințită. Foile partidelor opoziționiste au arătat că sunt zadarnice orice încercări de pace, când mijlocitorii pentru acest scop sunt trimiși de Tisza și Lukács. Numai cu acei cari sunt imputerniciți de rege pentru a face pace între partide, opoziționiștii vor sta de vorbă.

*

Dumineca trecută a avut loc o mare adunare populară la Cluj la care au luat parte toți fruntașii partidelor opoziționiste. La adunarea aceasta prezidiată de profesorul universitar Stefan Apáthy, a luat întâi cuvântul contele Apponyi, care a zugrăvit actuala situație politică. Acei cari au călcat toate legile — a spus el — n'au dreptul să ceară dela alții respectarea acestor legi. Trebuie să asigurăm în viitor statornicia legilor, prin acordarea de drepturi la milioanele de locuitori. Poporul nu mai poate fi înșelat, dându-i-se mărl viermănos, ci să-i se dea drepturi egale, un vot universal, secret și depotrivă pentru toți, asupra cărei s'au înțeles partidele opoziționiste.

Au mai vorbit conții Zichy, Károly, Zoltan Désy, Martin Lovászy, arătând că națiunea nu poate tolera să fie apăsată de speculanții de bursă. Existența Ungariei de o mie de ani se datorește faptului că țara aceasta n'a rămas îndărăpt dela drepturile populare și libertăți publice. Istoria Ungariei ne arată poruncitor că trebuie să urmăm pe calea democrației. Și cum țara n'a suferit absolutismul domnitorilor așa nu va suferi nici absolutismul parlamentar.

De-acolo să-mi strângă și moaștele frânte
In ziua cea sfântă de obștească 'ngropare,
Când surle duioase domol au să cânte,
Și steaguri cernite veni-vor în zare;
Jelind, libertate, pe morții tăi fii,
Inchiși sub zăvorul aceleiași glii.

Octavian Goga.

MAXIM GORKI.

STĂPĂNI ȘI ROBI.

Viața lumii își accelerează mersul; ea își vede măruntaele sale pătrunse din ce în ce de turburarea violentă a redeșteptării primăvăratică: pretutindeni se manifestă o emoție turburătoare: energia potențială ia cunoștința de forța sa creatoare și se pregătește de acțiune.

Încet, dar sigur crește conștiința poporului și se ridică soarele justiției sociale. Și suflarea primăverii născând topește văzând cu ochii ghiata și lîntoliul greu al ipocriziei și superstiției; structura acestei închisori a spiritului omenesc, societatea actuală, se descoperă în toată urâciunea ei desfrănată.

Doborât și încătușat printr'o muncă de sclav, poporul începe să ridice capul: și se văd urmele vecinic tinere ale nobilei sale fețe.

Fericiți acei ce știu că poporul e singurul izvor nesecabil de energie, singurul capabil să îndeplinească ceea ce era numai posibil, să transforme visul în realitate. Căci aceștia au păstrat totdeauna viu sentimentul fecund al legăturii lor intime cu poporul, și acum acest sentiment trebuie să se accen-

tueze și să umple sufletele lor de o bucurie nemărginită și o dorință irezistibilă de a crea forme noi, pentru o civilizație nouă.

Simptomele deșteptării omenirii nu mai lasă nici o îndoială. Dar oamenii din „pătura cultă“ se fac că nu le văd, ceea ce de almintrelea, nu-i împiedică pe burghezi să simtă desnădăjduitoarea apropiere a îmbrățișării generale.

Grosolani, acaparatori de bogății, complici voluntari ai violențelor exercitate contra voinței poporului, ei sunt siliți să-și aperse pozițiile lor slabe și să se refugieze în cușca strămtă a „Civilizației“ lor. Căci așa numesc ei convingerea îndobitocitoare ce și-au înrădăcinat și care vrea ca puterea capitalului să fie pentru totdeauna legitimă și neclintită. Și în acest moment, ei nici nu mai sunt sclavii stăpânului lor, ci animalele sale domestice.

Robi care se transformă în oameni liberi, asta-i noul înțeles al vieții! Și stăpânii trebuie să dispară pentru că stăpânul nu-i decât parazitul robului.

Nu-i nimic paradoxal. Căci sclavul și stăpânul sunt două capete opuse ale unei singure și aceleiași linii psihologice: sclavul își trece viața visând puterea și stăpânul tremurând pentru dânsa. Dar dacă sclavul a cunoscut prețul libertății și a avut conștiința dreptului său asupra acestui bun sacru, el devine om. Or, pe omul de treabă exercitarea puterii asupra semenilor săi îl desgustă.

A venit timpul în care e mai rațional să cedezi forței necesității, decât să lași să se strângă mâinile legitime care pot da naștere la cruzimi...

Se cere dela opoziție să înceteze lupta, fiindcă războiul bate la porțile Orientului. Din partea guvernului să se ia măsuri, cari să îndreptătească încetarea luptei. Să plece Lukács și Tisza, și vom face pace cu partidul dela guvern pe baza votului universal.

În numele socialdemocrației a vorbit tov. Desider Bokány. Vorbirea sa avântată a stârnit mare însuflețire la muncitori și întreg publicul prezent.

Ordine și Anarhie.

— Societatea de azi pe moarte. —

Anul 1912, pare a deschide ochii tuturor celor ce n'au voit să vadă că ordinea socială de azi nu mai merge să fie cârpită pe ici pe colea. Din Rusia, se aud peste tot globul țipetele celor ferecați în lanțuri, pentru că cer dreptate pentru 128 milioane de desmoșteniți. Bombele resună și azi la diferite intervale, cu glasul lor sinistru. În depărtatul orient, 400 de milioane de desmoșteniți alungă de pe tronul din Peking dinastia tirană chineză, și stabilește ultimul sistem de guvernământ modern, republica.

În America de sud și Mexico, întreagă populația cu studențimea, face eforturi uriașe pentru isgonirea unui tiran, ce de 16 ani schinguește blândul popor mexican. În nenorocita Ungarie, țara blestemului, muncitori consolidați cer dreptul egal pentru cele 20 milioane de fii ai țării nenorocite. Guvernul cu satrapul Tisza în frunte, comandă armata și trage în popor.

În Statele-Unite o seamă de politicieni, cari sunt mai înțelegători cer reforme mari pentru poporul despoiat de drepturi, cei privilegiați însă, nu voesc în ruptul capului.

În zilele trecute, președintele uneia din cele mai mari companii din lume, de postavuri în Lawrence. M. s., del American Woollen Mills, pentru a compromite pe sindicaliști în ochii autorităților, el singur și cu un serv al său, pune dinamită la fabrica lui într'un car. Pe când el aștepta să explodeze zidul, un lucrător care a observat, taie firul și aduce la fața locului pe mai mulți tovarăși și un detectiv, care toți au stat ascunși.

Dar după cum ar fi fără de nici un folos să explici unui orb din naștere jocul culorilor pe suprafața mării, tot așa ți-ai perde timpul, voind să faci să înțeleagă guvernării de azi și armata lor, burghezia, adevărul foarte simplu că ei sunt proprii lor dușmani.

Acești încăpăținați nu cunosc alte argumente decât aurul și ferul, plumbul și celelalte metale din care sunt făurite lanțurile trebuincioase puterii lor.

*

Viața se desvoaltă și societatea modernă simte cum pământul îi lunecă de sub picioare. Toată psihologia sa o mărturisește aceasta și mai cu seamă teroarea generală de ziua de mâine.

Azi, omul are sufletul gol și așteaptă cu emoție ca mâine să apară vre-o forță necunoscută și dușmănoasă care să se ridice în suflot și asemenea unui sfinx, să reclame în mod poruncitor o soluțiune grabnică a problemei sociale. Presimțind această vizită de neînălțurat, care-i anunță moartea sa fatală, burghezul caută un refugiu și vrea să-și umple golurile conștiinței sale, căci el tremură la ideea de a perde buna stare și liniștea cu care e obicinuit, cu toate că această liniște e mai mult închipuită decât reală.

Refugiul favorit al burgheziei la strâmtoare, este bine cunoscut: Dumnezeu, metafizica și cinismul.

Dar Dumnezeu nu există decât pentru acel ce știe să și-l creeze în sufletul său, prin puterea credinței și să-i dea viață prin căldura sa. Or, în sufletul meschin al omului

Capitalistul criminal văzând că fițilul nu ia foc, ese să-l examineze. Detectivul, cu tov. unioniști, îl declară arestat. Mizerabilul criminal de capitalist, avea la el bateria cu electricitate pentru a aprinde fițilul dela acea distanță.

A doua zi, la percheziție se găsește la vecinul său complicele mizerabilului, o mare cantitate de dinamită, pusă într'un cosciug de morți, deoarece acesta era decorator de pompe funebre (dricar).

A fost arestat și acesta. Ziarele aducștirea că capitalistul criminal, a încercat să se omoare în arest.

Acum el își așteaptă resplata, dacă milioanele sale nu vor orbi pe judecători. Pe prostituata cea legată la ochi, care se dă celui ce are bani mai mulți. Un om cât de puțin pătrunzător poate vedea că astea sunt frecările care anunță începutul sfârșitului. Pe de o parte, unii încearcă cu orice mijloace, chiar de ar costa viața a mii de ființe omenesti și valuri de sânge, numai să-și mai poată susține privilegiile, aurul și starea de azi, pe de alta parte, cei oropiți, flămânzi și neîndreptățiți, caută a se emancipa, să-și pretindă drepturile lor de oameni. Aceștea din urmă, adevărații muncitori dacă adeseori încearcă a lupta cu mijloace nelegale, aceasta e că ei au luat exemplul dela stăpânii ei. Muncitorii își zic, „dacă domnii luptă contra noastră cu arma, cu tunul, cu spânzurătoarea, cu scaunul electric, cu temnița și cu sulița, hai să ne apărăm și noi, cu ce putem, cu ce ne vine în mână“.

Și niște neghiobi, ca naționaliștii noștri etc. au nebunia de a spune, că socialismul face rău, că atâta lupta de clasă.

Sermanii de ei nu înțeleg, nu văd, că lupta de clasă numai atunci va înceta, când întreagă ordinea socială de azi, de peste tot globul, va fi răsturnată și îngropată în negura uitării, iar în loc ei omenirea model, Socialismul, va fi intronat noua ordine socială, care va garanta dreptul la viață și bună stare, fiecărei ființe omenesti, prin simplul motiv că s'a născut. Toate legile ce s'au făcut și se vor face în actuala stare de lucruri, sunt îngrădiri pentru apărarea averii celor bogați pe de o parte, iar pe de alta, sunt îmbătări cu apă rece pentru ceice muncesc, și nu au barem pâinea de

modern, orice căldură fiind stinsă, nu numai Dumnezeu, ci chiar și un idol ar sta prost acolo:

Metafizica este un lucru excelent după victorie, dar înaintea luptei trebuie o știință precisă. Or, metafizica nu-i așa ceva și nu știe să calmeze inimi ce se elatină de presimțirea înfrângerii.

Când un om vrea să învețe, el studiază. Când vrea să se sustragă necazurilor vieții el imaginează.

Or, aspra noastră epocă nu lasă imaginației timp ca să-și ieie sborul său și încercările făcute de burghezie pentru a se refugia în nouri metafizice, sunt sortite să cadă în mod vrednic de milă.

În fine, metafizica mai este una din formele geniului creator al spiritului omenesc. Ca atare, ea cere inspirație și putere, care ar veni fie dela iubire, fie dela ură. Burghezia însă, nu iubește nimic și e prea fără de viagă ca să urască.

Ar fi greu de negat aceasta, căci prin intermediul poezilor și al scriitorilor săi ea e recunoscut de multorii și recunoaște din ce în ce mai mult, că trece printr'o criză morală; e falimentul spiritului, sau mai exact: agonia spiritului.

Prin urmare burghezia a fost nevoită să aleagă cinismul ca mijloc de apărare contra mersului istoric al justiției sociale.

Ofițeri cari au luat parte la ultimul războiu povesteau că, atunci, când soldații ruși erau siliți să-și lase pozițiunile lor inamicului, ei țineau nu numai să distrugă tot ce se poate distruge, dar chiar să pângă-

toate zilele și un bordeiu pentru a-și odihni oasele ce și le chinuesc în folosul capitalului.

La Tripolis tunul a bubuit și a tras până mai eri în carne de oameni la sunetul muzicii. În țările așa zise liniștite, baionetele și gloanțele stau gata de a trage în carne de muncitori, dacă nu ar mai răbda. Lumea se mișcă, popoarele muncitoare se înfrățesc, își dau mâna peste munți și peste oceane, timpurile de apoi se apropie. Colo bubue tunul, dincolo geme cei nevinovați în temnițe, în alt loc signalele uriașelor fabricelor se amestecă cu bătae uriașelor ciocane și al sinistrului scârțâit de roți de mașini, în bordeiu plâns și boală, foame și sdrențe, în palat huzurit de mătase, urgii și desfrâu, în total e o muzică a iadului.

Ce e această? Asta e țipetul de durere al nașterii, care anunță pe fătul mult dorit, „Socialismul“ ce se naște din mama lui criminală, „Ordine socială de azi“.

Neghiobii, ar trebui să înțeleagă și să vadă, că ordinea socială de azi e pe moarte. Iar prăpastia, ce fatal ei și-au săpat'o între muncitori și clasa sus pusă, fatalmente duce cu pași repezi întreg neamul omenesc la desrobire și fericire.

Detroit Mich, Septemvrie 1912.

Asente Germany.

CRONICA.

— Primul proces al demonstrațiilor sângeroase din luna Maiu s'a terminat Joi, când curtea cu juri a făcut cunoscut ce osândă dă acuzaților: 7 ani, 4 luni și 22 zile închisoare e pedeapsa ce s'a dat la un loc la 18 cetățeni învinuți de poliție de brutalitate și rebeliune. Curtea cu juri s'a putut însă convinge că poliștii au ales la întâmplare din masa de oameni, un număr de persoane, chiar și dintre acele cari nici n'au luat parte la demonstrație, prin chinuiri au smuls dela cei areștați mărturii neadevărate și au întocmit protocoale false, numai pentru a înscena acest proces monstru, care apare ca o răzbunare a guvernului contra poporului muncitor.

rească și să murdărească tot ce rămânea.. până pământul care-i apărase.

Acelaș fenomen se observă în viața și în literatura zilelor noastre. Presimțind apropiata necesitate de a capitula în fața poporului, viitorii învinși fac eforturi mari pentru a insulta tot ce le ese în cale.

Desigur printre lucrurile cari sunt dărâmate sunt multe vechi cari trebuiau dărâmate de mult și astfel burghezia se însărcinează cu o parte din această muncă murdară dar necesară, pe care vor trebui s'o facă învingătorii, când vor avea de curățit locul, în care oamenii culți s'au pângărit.

Nu zic că burghezii pângăresc viața cu dinadinsul. Pentru asta e destul să vezi, pe deoparte, depravarea unui spirit bolnav și a unui corp sleit — semnele degenerării și ale excesurilor de tot felul — și pe de altă parte, expresia unei disperări îngrozitoare provocată de apropierea catastrofei sociale.

Frica l-a făcut pe om să-și piardă rațiunea. Bestia a apărut și calcă furios în picioare predicile vieții sociale.

Dar într'un fel s'au într'altul, prin descompunerea lor, cinicii otrăvesc aerul și va îndrăzni cineva să spună că, făcând aceasta, ei n'au dorința vagă de a otrăvi pe învingător, de-ai comunica toate bolile corpului și sufletului lor?

Poate au în mod vag această idee nemărturisită și care nu se poate mărturisi:

— Ați învins, se 'nțelege, dar veți peri în noroiul ce v'am lăsat...

— **Și se va face război?** ... Eri, într-o familie, stam de vorbă cu o fetiță nu mai mare de 15 ani.

Impresionată de cele citite în ziare, despre izbucnirea focului în Balcani, fetița își pune o sumedenie de întrebări asupra viitorului război.

Tânăra mea interlocutoare credea că armata austro-ungară va trece Dunărea înaintând în inima focului distrugător.

Dorea să știe, îndeosebi, până la ce vârstă oamenii sunt duși la bătălie. Probabil că tremura pentru viața tatălui său care era de 45 de ani și a unui frate mai mare în vârstă de 18 ani.

— Și se va face război? mă întrebă ea.

— Așa se crede.

— Acum iarna, pe geruri și zăpadă?

— Firește.

— Și cine o să se bată?

— Dintr-o parte bulgarii, sârbii, grecii și muntenegrenii și din partea cealaltă turcii.

— Vai, ce de lume o să moară, păcat...!

Nu mai știu, ce sentiment de adânc umanitarism mi-a insuflat copila aceasta mai ales prin accentul jalnic ce a pus în pronunțarea cuvântului „păcat“, în cât m'a făcut să-mi zic:

— Iată o fetiță care pare a avea mai multă minte și inimă, decât patru regi laolaltă!

— **21 români înecați în riul Tisza.** Din Sighetul-Maramureșului se anunță că la Câmpulung din comitatul Maramureșului s'a întâmplat o mare nenorocire: 30 muncitori de pământ, bărbați, femei voră să treacă cu o barcă mare riul Tisza, care e acum umflat tare în urma ploilor. Bântuind atunci o furtună mare, barca se răsturnă pe la mijlocul Tiszei, și toți cei aflați întrînsa căzură în apă. 9 dintre ei își putură salva viața prin înot: ceilalți 21 se înecară.

— **Remușcările unui trădător al revoluționarilor ruși.** Ziarele marelui revoluționar rus Burtzew „Viitorul“ din Paris, publică o declarație a faimosului agent provocator, Azew, în care acesta arată condițiunile în cari vrea să fie judecat de un tribunal revoluționar. Tribunalul va trebui să fie compus din vechi lui tovarăși cari l'au cunoscut personal. Azew se va supune în mod absolut sentinței tribunalului, chiar dacă va fi osândit la moarte. Sentința o va executa el însuși până în 24 de ore. Din ziare, Azew va afla dacă procesul acesta va avea loc și va veni la Paris. Azew va aștepta trei luni, adică până la 3 Decemvrie 1912. Dacă va trece acest termen, și procesul nu se va judeca, Azew declară că nu se va mai socoti legat de aceste condițiuni.

Ziarul lui Burtzew mai adaugă la această declarație: Publicăm scrisoarea lui Azew ca un document. Se înțelege dela sine că reprezentanții partidului socialist revoluționar îi privește să stabilească ei condițiunile în cari Azew ar fi judecat.

— **Ziar nou.** Federația socialistilor români din America, a fondat o cooperativă pe acții, pentru editarea unui ziar românesc în America, cu program socialdemocrat.

Federația are edate dela stat 200 acții à 5 dol. (25 cor.) cu un fond de 1000 dol. (5000 cor.)

Tovarăși de peste tot locul, care ar dori să ne ajute, să ceară informații dela Secretarul Federației sau dela casierul general.

În numele Federației socialdemocrat române, din America. Ioan Ganea casier, 207 Wight st. Detroit Mich, Acsente Germany secretar, 196—8 st. Detroit Mich, N. America.

— **Ploaia de decorații.** De aproape o lună plouă în toată țara cu picături reci și grele, și tot de o lună se revărsă și o altă ploaie, ploaie de decorații. Cade această ploaie pe piepturile și burțile ministrului președinte Lukács, contele Tisza Pista, deputaților guvernamentali, prefectului de poliție din Budapesta, Boda, polițiștilor

Pavlik, Benitzky, Gerisch, Köpf, Sirmay. Te întrebă ce merite mari și-au câștigat toți acești înși, că împăratul-rege le-a oferit câte o decorație, câte o cruce mare sau câte o cruce mică.

Și-ți amintești de întâmplările din ultimul timp. Că 'n parlament s'au votat legi militare, cari robesc mai mult poporul, prin noui dări de bani și sânge, că s'au gonit din acelaș parlament din porunca lui Tisza și Lukács deputații cari s'au împotrivit cărmuirii ce numai isprăvi păgubitoare pentru popor săvârșește. Că 'n stradă au fost bătăuți, loviți, omorâți zeci de oameni, de polițiștii lui Boda, Pavlik, Benitzky — fiindcă au avut curajul să strige — ce-i trebuie în prima linie țarei, poporului: **Votul universal, egal, secret.**

Și pentru toate aceste ticăloșii, samavolnicii, jonsnicii, săvârșite de o bandă în cap cu Lukács-Tisza și 'n coadă cu Pavlik — și cari au stărnit mânie și ură în sânul poporului — la împăratul-rege a dat naștere la gestul de a împărți decorații acestori satrapi ai țării noasre. Se vede că și aici zicala românului că „Până la Dumnezeu te mânăncă sfinții“ se potrivește bine. Căci monarhul a intrat cu totul în stăpânirea sfetnicilor săi de azi din Ungaria, și face tot ce spun ei. Și așa vedem, cum regele Ungariei, îndemnat de Lukács, dă decorații și ranguri de nobili la toți dușmanii poporului, acelaș rege care în calitate de împărat al Austriei, dar înconjurat de alți miniștri a dat de mult popoarelor din Austria dreptul de vot larg și de o potrivă pentru toți.

— **Cum se fură banii oamenilor.**

Acei din cetățenii Ungariei cari s'au așezat în America, și din banii greu câștigați trimet la rudele lor din patria veche — nici nu știu unde ajung acești bani. Fiindcă unii din ei au prostul obicei de a băga dolarii în epistoale simple, și nu recomandat, s'a aflat un funcționar de poștă, în stația Plöse, din Croația, de unde intră poșta americană, care a desfiăcut sute de scrisori din America, și a băgat în buzunar toți banii aflați.

— **Munca de noapte a femeilor.**

Dela 8 la 17 Septemvrie, a avut loc la Berna (Elveția) a doua conferință a „Asociației internaționale pentru ocrotirea legală a muncitorilor.“ Această conferință s'a ocupat în deosebi de protejarea muncii femeilor și a votat o convenție (o înțelegere) de 11 articole. Asociația aceasta are un caracter oficios și au fost reprezentate guvernele: german, austriac, ungar, belgian, danez, spaniol, francez, englez, italian, luxemburghez, norvegian, olandez, portughez, suedez și elvețian. Rusia și statele balcanice s'au abținut. Iată câteva din dispozițiile acestei convențiuni.

Art. 1. Munca de noapte este interzisă pentru toate femeile ori și care le-ar fi vârsta, în afară de cazurile de mai jos: Convenția de față se aplică tuturor întreprinderilor unde lucrează mai mult de 10 lucrători și lucrătoare; ea nu se poate aplica nici un caz în întreprinderile în cari nu lucrează decât familia meșteșugarului. Art. 2 Spațiul de timp cuprins între 10 ore seara și 5 dimineața, trebuie socotite de legislația diferitelor țări, ca repaosul de noapte cu o durată de cel puțin 11 ore. Art. 5. Fiecare din statele contractante e obligat să ia măsurile administrative, pentru a asigura aplicarea strictă a acestei convențiuni.

Cugetări socialiste.

Dacă e foarte adevărat că viitorul țării e la sat, este însă tot așa de adevărat că viitorul însuș e la oraș și în dezvoltarea industrială a țării. Viitorul țării întegi e în îndrumarea ei, ca stat și organism social, către o organizație și o stare asemănătoare cu a statelor occidentale, și împreună cu acestea, către o organizație socială mai înaltă în viitor — societatea socialistă.

Dobrogeanu-Gherea.

Asociația, organizarea, e cel mai de frunte factor de progres, din care omul e departe încă de a fi tras tot folosul. Așa că putem să prezicem cumcă principiul asociației va primi o aplicare din ce în ce mai largă. Asta e o condiție de viață pentru diferite grupe omemești, sortite fatal a se uni, a se contopi împreună. De unde urmează că ideea de patrie va fi din ce în ce mai mult înlocuită de ideea omeniței. Fapt care presupune o schimbare fericită în întregul organism social.

Ch. Letourneau.

Sărăcie, mizerie, iată vrăjmașul neîblânzit, care amenință pretutindeni pe cel învins. Ea tăbărește din toate părțile deodată, ca să lovească. Dânsa țintește la inimă, la burtă, la cap, nefăcând din sărac decât o schiloditură omenească. Il înjosește, îl idioteste, îi zdrobește trupul, îi ucide sufletul. Nu mai rămâne nimic din ce e în om, nici chiar acele instincte înăscute și vitei, iubirea de mamă.

H. France.

Tovarăși! Muncitori!
Răspândiți pretutindeni foaia voastră „Adevărul“, care apără interesele poporului român!

Bibliografie.

Să cetim și să răspândim broșurile socialiste. Iată broșurile cari se găsesc de vânzare la administrația „Adevărului“. Ele nu trebuie să lipsească din biblioteca nici unui muncitor luminat:

Mama, roman, de Maxim Gorki	1.50
Bazele socialdemocrației, de Karl Kautski	
frumos legat în pânză	2.50
Neojobăgia, studiu economic social, de C. Dobrogeanu-Gherea	2.50
Religia, Familia, Proprietatea.	1.10
Teoria lui Marx asupra valorii și plus val.	1.10
Mi-a cântat cucu 'n față de P. Bujor.	1.15
Religia și socialismul.	1.20
Stăpânii și robii de Maxim Gorki	1.20
Muncă salariată și capital de Karl Marx	1.25
Opera istorică a lui Marx de K. Kautsky	1.30
Către tineri, de Kropotkin	1.30
Dreptul la lene, de Paul Lafargue	1.30
Evoluția capitalului	1.50
Ce este și ce vrea socialdemocrația	1.10
Să fie lumină! de Vincevski	1.05
Cartea muncitorului	1.10
Întâi Mai, sărbătoarea Muncii	1.05
Sindicatul Muncitorilor, de dr. C. Racovski	1.15
Spre țărml dreptății (poezii), de Neculuță	1.50
Puscărișul, Dezrobirea Muncii, Cântec Socialiste	1.15
Femeia Muncitorului	1.10
Socialismul și Clasa Muncitoare, de dr. C. Racovski	1.10
Femeile în revoluția rusă, de dr. Ec. Arbore	1.15
Discursul unui agitator	1.10
Karl Marx, schiță biografică	1.10
Socialism și Libertate, de Jean Jaures	1.25
Patriotism și Socialdemocrație de K. Kautsky	1.30
Anarhizm și Socializm, de C. Dobrogeanu-Gherea	1.40
Lupta de clasă, de T. Grigorovici	1.10

Toate aceste broșuri se trimit numai în schimbul costului trimis prin mărci postale sau prin mandat. Comenzile se vor adresa astfel: „Adevărul“, Budapest, VIII., Conti-utca 4.

Poșta redacției.

N. S. în S. Nr. 8. V'am da bucurosi lămurirele ce ni le cereți. Numai că 'n privința lucrului de care ne cereți, nu vă putem servi. Despre biroul amintit, vă comunicăm că acesta dă deslușiri numai de ceia ce se ține de Budapesta. Vă îndemnăm să vă adresați, la d. dr. Victor Bontescu din Hațeg. Cât privește foaia, vom face tot ce ne va sta în putință, fiind și noi de aceeaș părere.

A. Nemcsik, Arad. Așteptăm continuarea celorlalte promisi.

A. Germany, Detroit America. Am primit ceiace ne-ai trimis. Al doilea articol apare în numărul viitor.

Redactor-responsabil: **Joan Flueraș**

Tipografia Világosság, societate anonyma, Budapest, VIII., Conti-utca 4.